

SCRISUL banăţean

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ A UNIUNII JURNALIȘTILOR DIN BANATUL ISTORIC
COFINANȚATĂ DE CONSILIUL JUDEȚEAN TIMIȘ

DIRECTOR: VASILE TODI

SERIE NOUĂ - ANUL III NR. 1 (9) 2014

Natalia Nikolaeuna Puškina-Lanskaya, frumoasa soție a lui Alexander Puşkin.

Gheorghe AZAP

Am plâns

Și tare-i târziu,
Și n-am mai murit...
Bacovia

Am plâns... La vârsta asta curg ochii de la sine...
Voi desena o ciută de aur pe un geam,
Ca-n ceasurile-amare, să am și eu cu cine
Schimba vreo două vorbe; și cui să-i zic: madam.

Voi desena o gură de fată pe fereastră,
- Și-o să-i aduc alune (și-o perie de dinți) -
Să-mi vindece auzul și inima albastră,
Prin dialogul neted al șoaptelor cumiți.

Voi desena o gură de iepure de casă,
Lângă omătul iernii să-mi ronțăie vreun lob;
De-acuma înainte să simt că nici nu-mi pasă

Când cearcă insomnia ca să mă facă zob...

În iadul nopții albe dau cel mai crud examen,
Și nimenea nu-mi spune cum să ajung în zori;
Dar voi picta o gură, cu niscai ruj ciclamen,
Sau cum îmi vine cheful, că-s meșter la culori.

CORNEL
UNGUREANUCum a murit o
revistă

Orizont Magazin a sucombat fiindcă Elena Ceaușescu a aflat că în „Orizont” a apărut o poză compromițătoare. Sub-

alterna ei, una dintre zecile de mii de animale ascultătoare, una dintre tovarășele care se urăteau când ieșeau în lume, Emilia Sonea, a venit la Timișoara la frumosul secretar Florescu, unul dintre – ziceau ticăloșii – preferații înaltei Tovarășe. Iar poza o arăta pe nefericita Emilia într-o fabrică, în fruntea unui pluton de tovarăși și tovarășe. Defila așa cum numai tovarășa number one avea voie să defileze. Era cu mâna întinsă și cu figura autoritară a unei activiste care conduce

totul. Numai Elena avea voie să conducă, să se plimbe în haină de blană prin uzinele sacre ale patriei. Iar poza, apărută în revista „Orizont”, a ajuns repede-repede pe masa tovarășei. Revista n-a fost desființată, dar s-a renunțat la „Magazin”. Iar liderii locali au putut da zvon că „Orizont” nu mai apare. Să ardeți toate materialele pregătite pentru următoarele numere din „Orizont Magazin”, ne-a șoptit, în taină, redactorul șef adjunct. Cum moare o revistă, iată o temă pe care încercam să o dezbat în jurnal. În decembrie, când era foarte frig...

ADRIAN DINU
RACHIERUScritori bănăţeni
Sorin Titel
și
„Știința vieții”

- urmare din numărul trecut -

După anii tineri, după agora timișoreană (cum s-a „păstrat”, în amintirea congenerilor, locuința sa), Titel, fixat în capitală, a rămas ambasadorul Provinciei. O privire blând-înțeleghătoare pogoară peste această lume; memoria băsmuitoare și pecetea melancolică estompează asperitățile; *distanțarea* are un efect feeric și, împăcat cu lumea, eroul titelian vrea să-i afle „gustul”. Suntem, părelnic, într-un spațiu neatins de mersul Istoriei, nîmbat de o lumină paradisiacă,

departe de ceea ce Eliade numea „teroarea Istoriei”. Aceste personaje, confiscate de o bucurie a existenței, „pe care nimic nu o poate întuneca”, gustă, așadar, aproape la modul eminescian, viața „dureros de dulce”. Dragostea, suferința, pînda morții etc. se ivesc din pliurile existenței și ne aruncă într-o seninătate îndoliată (Valeriu Cristea). Și atunci, pieritorul trup deslușește mesajele adânci ale ființei, descoperă „umbra otrăvită”, se desfată sărbătorec (departe, totuși, de epicureismul fănușian, de pildă, unde erupția imaginilor și grindina metaforică întrețin dezordinea epică și frenezia hedonistă). La Titel, viața e un miracol, dar și suferință; *sărbătoarea de a fi* se îngemânează cu *durerea de a fi*, probând, dincolo de talent – așa cum s-a observat – *vocația umană* a scriitorului. Viața și moartea devin personaje acestei proze, răul urâtînd și sporînd, de fapt, lumea. În această „conștiință

lărgită”, carența afectivă (pe care o acuză „cei neubiți”) cheamă scutul dragostei materne.

În cadrele ritualului pătrunde, impetuoasă, viața. Dar omul nu dispăre în iureșul evenimentelor; el rămâne „cel mai important lucru”, cum scria Sorin Titel într-o pagină șolohoviană (vezi *În căutarea lui Cehov*). Acest spațiu epic este o lume a sărbătorii, curgînd atemporal, în care feeria face loc suferinței; favorurile vieții, splendorile ei nepieritoare, sunt gustate cu temperanță; jubilația existenței strecoară îndoiala și spaima, covârșită de apăsarea trecerii; se insinuează existența *ca povară*, revărsarea sărbătorecului, frumusețea fără seamăn, binevoitoare, a firii fiind copleșite de amenințarea sfârșitului. Resemnarea aparentă și speranța firavă întrețin pătimirea; dar suferința, să reținem, apropie oamenii. Ea este la Sorin Titel, pe urmele lui Dostoievski, o formă de iubire, confirmînd tropismul răsăritean.

- va urma -

MARIAN
BARBUÎn Banat, un
spațiu doclinian

La data când am primit cartea *Sălașe în iarnă*, autograful oferit de Octavian Doclin (n. 18 februarie 1950), din Reșița, era datat 27 octombrie 2012. Cum eu fusesem plecat în țările de peste Atlantic, U.S.A. și Canada, și cum odinioară, scrisesem câteva despre creațiile poetului, am primit cu bucurie și încântare oferta editorială ajunsă la destinație, în România.

Bucuria și interesul crescuseră cu asupră de măsură când am văzut că era o antologie alcătuită de Lucian Alexiu, important poet și critic literar, director al editurii „Anthropos” (aici a fost tipărită și cartea la care ne referim). Așa că, mi-am zis: antologia trebuie să fi fost gândită ca un omagiu de vârstă - așa se mai proceda cândva.

În 2010, când apărea cartea, scriitorul Octavian Doclin a împlinit 60 de ani. Grijuliu

cu propria-i figură literară, și-a drapat clapele copertelor interioare ale antologiei cu micro-texte critice semnate de Gheorghe Grigurcu, Mircea Martin (și el născut în Reșița la 12 aprilie 1940) și, desigur, Lucian Alexiu. Acestora li se adaugă, de pe coperta a IV-a, fragmente, tot. critice, semnate de Petre Stoica, în 1981, și Cornel Ungureanu, în 1989.

Cu așa importante baraje critice, parcă suntem avertizați că *pe aici nu se trece*, ca și când linia frontului a fost mutată mult mai departe.

Și totuși, nu cu sfială ne apropiem de primul poem, component al volumului *Aquarius* (2009). Îndemnul instinctual al nașterii cuvîntului este ideea de ordine din *Poemul scurt*. O poruncă a inspirației obligă pe executant la o triere drastică a lexicului, și eminescian, pornește în găsirea aceluia cuvînt care să exprime adevărul.

Ingenioasă și inteligentă selecție a oferit domnul Lucian Alexiu din primele zece volume ale lui Octavian Doclin, căci poeziile (poemele), ca niște numărători de fracție se înșiră, ori fac disjunctie pentru a gratula sau a exemplifica în alt fel numitorii tematici sau de idei în întregul lor. Identificăm câțiva:

- poetul, spirit creator, mereu în expansi-

ne. Liber de a se inspira din oricare mediu în care viețuiește, poetul și-aduce, în primă instanță, figura mamei. Zice poetul, în creația, denumită *În urna Cerului*, dedicată mamei: *privește poetul viața lui / (prin lacrima de pe obrazul mamei în rugăciune) / țesut din loc în loc / cu fire de ață mai subțiri / decât paiul din ochiul poemului său.*

Altă zicere a aceluiași poet: *dinspre marginea vieții lui / suspect de liniștit poetul privește / clipa agonizând între leșurile cuvintelor (.) / ce urmare să fie-ncinerate târziu.* (N.B. Doar în citate, i-am transformat pe î în â).

Alte poeme aliniat aceleiași idei: *Roua, Sfârșit de poem, Vasele mâniei, Pârğa, Turnul unghiului (Din Turnul Unghiului privește poetul / doar cu ochiul care vede numai înlăuntrul său / domeniul poemului / cuvintele mici pe care el le trecuse victorios / prin încercarea din Vale / plesnesc acum în pârğă deplină).*

Cuvîntul rămâne centrul de foc al inspirației. El a fost trecut prin toate ipostazele stilisticii tradiționale: *epitet* (de câteva feluri), *personificări* cu duimul (limba română ne ajută pe foarte mulți, dacă am învățat în școli cu o didactică solidă, asigurată de o orientare serioasă, a programei școlare), *metafore* ș. c. l.

- va urma -

Craiova, 20-24-25 august, 2013

Cina lupilor*, cel mai recent roman al Veronicăi Balaj este o *saga de familie*. În acest registru, autoarea urmărește destinul dramatic a trei generații din familia Filimon, trăitoare într-un târg străvechi din câmpia bănațeană - Ivanda -, pe fundalul evenimentelor de imediat de după al Doilea Război Mondial, legate de instaurarea regimului comunist. Filimon-tatăl este, inițial, primarul-independent politic al târgului. Problemele încep la puțin timp după ce Adela, fiica lui cea mare, se căsătorește cu Victor, un personaj ce are multe din psihologia lui Ion al lui Liviu Rebreanu. Un Ion - *mutatis mutandis* - plasat în zorii *obsedantului deceniu*: în fond, un arivist fără scrupule, care se străduiește să profite din plin de „vântul de schimbare” dominat de figura lui Stalin. El se pune necondiționat în slujba „tovarășilor” și nu ezită să-și „vândă” socrul și pe frații aces-

tuia (Grigore - profesor la școala din sat, și Jorj - în cele din urmă, transfug în Franța).

Fostul primar trece, alături de primul dintre frați, printr-un șir de arestări succesive ce urmează tipicul epocii: descinderi nocturne in-tempestive, umilințe grotești, presiuni fizice și psihice. Un blestem neștiut pare a governa soarta familiei: „Zilele treceau cu asprime peste membrii familiei Filimon [...]. Nimic nu mai era la fel ca înainte. Nici vântul. Parcă bătea anapoda, prin toate ungherele. Era sălbatic, venea dinspre malurile care gardau adâncul mîlos, aducând miros de putred, de ape turburi. Un vânt alteori uscat, ascuțit, provocator părea de neoprit” (p.151). Un blestem care afectează tragic mai cu seamă femeile clanului: Pasionaria, soția lui Filimon, și Adela mor de tuberculoză, Marta, sora cea mică a Adelei se căsătorește cu un fitecine - I-am numit pe Eugen Todosiu -, renunțând la marea ei iubire, Sasu, încorporat și dispărut fără urmă în peisajul turbure al revoluției sociale. Supraviețuitoarea este Jana, fiica nedorită a cuplului Adela-Victor: în finalul cărții, aceasta trece în custodia tatălui, spre dezamăgirea bunicului fost primar, decis să plănuiască „un război pe care-și promitea să-l câștige și

s-o aducă îndărăt” (p.226).

Dacă această *saga de familie* constituie coloana vertebrală a construcției epice, într-un plan secund, funcționând mai degrabă ca un fundal ce reverberează din plin cutremurele istorice, se derulează poveștile de dragoste ale cărții. Care mai de care mai neîmplinită, mai tristă. Odată cu primele semne brutale ale instaurării noului regim, morala tradițională a cuplului se pulverizează. Ordinea și tihna mediului social (satul de altădată) fiind înlocuite de o stare de (ab)surdă și continuă teroare, iubirea se transformă într-un soi de luptă încrâncenată, golită de conținut. Dominate de severitatea schimbărilor, cuplurile nu mai reușesc să se coaguleze și eșuează, fie prin dispariția fizică a unuia dintre protagoniști (Adela), fie prin adoptarea unei atitudini de detașare și *non combat* (Marta), fie prin adoptarea unui stil de viață străin (Jorj-Silvia).

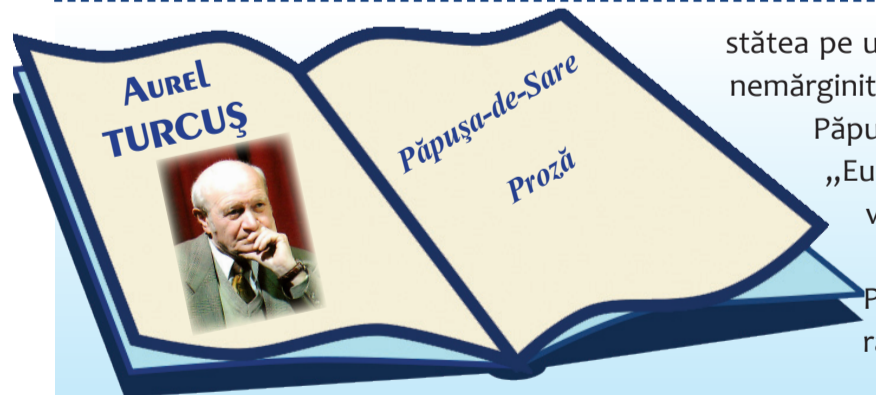
Dincolo de toate acestea, *Cina lupilor* este un roman despre rădăcini, despre șansa pe care ființa umană o are în fața istoriei: aceea de a nu renunța niciodată. O carte scrisă alert, nu lipsită de accente poetice, la cumpăna dintre realitate și ficțiune.

* Veronica Balaj, *Cina lupilor*, Editura Cronica, Iași, 2012

Anu se uită la B care se uită la C care se uită la D care se uită la E care se uită la F care se uită la G care se uită la H care nu se uită la nimeni. Nici I nu se uită la nimeni. J se tot uită la el dar nu se uită la K (apa) care se uită la L care se uită la M care nu se uită la nimeni. N nu se uită la nimeni. O nu

se uită la nimeni. Nici P nu se uită la el fiindcă se uită la Q care scoate limba la R care dă cu piciorul în S care Șerpuie-n jurul lui T care nu se uită la nimeni (dar uneori încolțește). U nu se uită la nimeni (1 se uită la o!) V nu se uită la nimeni. W nu se uită-n oglindă (ca să nu-l vadă pe M). X nu se uită la nimeni. Fractalicul Y - la nimeni. Și cu-atât mai puțin la mazeta de Z.

Afost odată o Păpușă-de-Sare, care și-a luat lumea în cap și, după-o călătorie de-o viață, a ajuns la Marea-cea-Mare. Acolo, timp de trei zile, a stat, încremenită de mirare, privind peste întinderea nesfârșită de ape, vălurite fără-ncetare.

Uluită, nu pricepea ce-o fi-nsemnând acea ne-cuprindere-albastră, veșnic tălăzuită. Ea era o păpușă din cristale de sare, tari, ca de os,

stătea pe un loc tare și descoperise un tărâm nemărginit, zbuciumat, misterios.

Păpușa a pus întrebarea: „Cine ești tu?” „Eu sunt Marea”, i-a dat răspunsul valul cel mai de sus.

„Ce e marea?” a vrut să știe Păpușa, curioasă. „Acesta-s Eu” i-a răspuns o văluire 'naltă, cât o casă.

„Eu nu pot pricepe, dar aș vrea, însă cum?” a continuat Păpușa, cu glas dulce, ca de izvor în cruce de drum. „Atinge-te de mine!” a îndemnat-o Marea, cu căldură. Păpușa a băgat picioarele-n apă, simțind, ciudat, că, din trup, ceva i se fură. Apoi, în timp ce i se topeau degetele de la picioare, păpușa a fost cuprinsă de o neasemănată bucurie, încă netrăită de când s-a născut; simțea că, deodată, ceva începea să-i devină cunoscut.

Însă, sperându-se că a rămas fără degetele de la picioare, ea s-a văitat către Marea-cea-Mare: „Unde sunt degetele mele, ce-ai făcut cu ele? M-ai ispitit să intru-n belele!” Marea i-a spus: „Vorbești ca niște proști. Tu ai dat ceva ca să cunoști!”.

Înșeninată, Păpușa a intrat în mare, topindu-se, treptat, cristal cu cristal de sare. Avea sentimentul că ea cunoaște ceva tot mai mult, tot mai bine, însă nu putea ști ce înseamnă marea, sub necuprinsa cerime.

Topindu-se continuu, Păpușa repeta ne-ncetat: „Și totuși, ce este marea în care m-am lepădat?” Când i s-a topit și ultima fărâamă din trup, Păpușa-de-Sare și-a zis: „Aceasta sunt Eu, pură ca mierea în stup”.

„Ai cunoscut Marea, însă nu apa” i-a spus valul cel mai de sus.

Vasile Todi de vorbă cu Eugen Simion

Asta de vorbă cu Eugen Simion, cu domnul academician Eugen Simion, este un privilegiu care se preschimbă încet, încet, în sărbătoare. M-am întâlnit cu domnia sa, la Reșița, ca invitați amândoi ai doamnei Doina Frunzăverde, rectorul Universității „Eftimie Murgu”. Departe de Bucureștiul unde singurătatea îl odihnește și îl împacă în mod miraculos cu sine, domnul academician, cu o politețe ardelenescă, a acceptat să stăm de vorbă, iar dialogul nostru, să apară în paginile revistei pe care chiar acum o citiți. A fost o întâlnire care m-a făcut, pentru câteva secunde eterne, fericit.

Vasile TODI

- urmare din numărul trecut -

Domnule academician, de ce Rebreaanu, acest pontif literar al Ardealului, nu se simțea confortabil în bojdeuca lui Creangă plină cu luceferi.

Pentru că Rebreaanu vine din altă lume.

Ce detestați, domnule academician și față de ce sunteți indiferent?

Cred că șiretenia, hoția individului, minciuna, infidelitatea în comportament față de cineva.

Nu zadarnic v-a ales Constantin Noica...

Noica mi-a scris odată o scrisoare, pe care o pierdusem, și prin care într-un fel îmi predă grija de a publica manuscrisele lui Eminescu. Foarte ciudat, nu am fost din grupul lui foarte apropiat.

Și totuși v-a ales!

Am 7 scrisori de la el. Le-am publicat acum două săptămâni în caietele critice, pentru că le rătăcisem. Prima este formidabilă. El vorbește despre eșecul lui de a publica aceste manuscrise și spune: „Îmi dau seama că n-am reușit, că nu sunt un om comod pentru lumea aceasta” se referea la lumea politică, „las generației dumitale această grijă.” M-a surprins, m-a uluit, mi-a dat o sarcină la care nu mă așteptam.

Și ați dus-o la capăt.

După câți ani? După 30 de ani!

Ardeleanul din dumneavoastră...

Ei, să zicem și președintele Academiei care dându-și seama că manuscrisele nu mai pot fi frecventate de mine, că sunt vulnerabile, am zis să încercăm. După ce altcineva, domnul Liiceanu, a încercat, după un an de zile și nu a reușit, am reușit eu cu Mircea Dumitrescu, un grafician care a găsit o metodă originală de a le reproduce. Și aceste 38 de volume sunt extraordinare, sunt de o claritate, de o acuratețe nemaipomenită. Cred că am făcut o faptă bună.

V-am asigurat domnule academician, din chiar debutul întâlnirii noastre, că n-am să vă pun întrebări care v-au mai fost puse. Și totuși: „Vă sunt suficiente valorile umanității?”

Sigur că îmi sunt suficiente, dar nu le am pe toate, nu le pot cuprinde pe toate, dar mă străduiesc. Totul e să încerci, să vezi partea bună a lumii, a omului. Să nu urăști omul. Eu am învățat de la părinții mei, că trebuie să te bucuri când întâlnești un om și să-i dai un credit și să crezi că e un om așa cum se zice sau cum îți se pare. Pe urmă e posibil să te înșeli, dar nu cred că merită să

urăști omul, pentru că umanitatea sau oamenii în genere nu-și respectă întotdeauna cuvântul dat.

Domnule academician, Arghezi spunea că lucrurile sub condei evoluează. Iată că și răspunsurile suferă schimbări sub... ani.

Permiteți-mi, deci, ca la răspunsul dat azi, la întrebarea de mai sus, să adaug și răspunsul domniei voastre de acum 40 de ani.

Iată-l: „Aș fi insolent și orgolios să spun că nu. Sigur că ne sunt suficiente. Însă ca valorile umanității să existe trebuie să existe și spiritul critic care să le asigure longevitatea. Există o legitimitate morală a criticii.”

Această întrebare v-a mai fost pusă acum patru decenii, de un om care chiar știa să întrebe oamenii. Îl chema Adrian Păunescu. Unul din cei mai buni interviuatori din presa noastră culturală dintodeauna. Omul care a

Adam Puslovic, Eugen Simion și Vasile Todi

reușit să introducă în arta interviului, postura de duhovnic: aceea de a-l face pe interlocutor să se mărturisească.

Mi-a fost student împreună cu soția lui, Constanța Buzea, Ion Alexandru, parcă mai era un poet... Era o generație de poeți, eu eram tânăr asistent, lector pe urmă.

Și acest mare poet, e renegat chiar și azi, când el nu mai poate avea dreptul la partea lui de... replică.

A, bineînțeles, e contestat, e urât. Ce s-a scris la moartea lui eu nu am văzut sau auzit la noi la creștini. În lumea noastră, te reculegi, te resemnezi. Îmi amintesc că nu eram în țară și m-am întors chiar în ziua în care era înmormântat Păunescu și am citit niște articole odioase, absolut neomenești. De pildă, unul scris de Vladimir Tismăneanu, ceva ce eu nu am mai văzut.

Fiul celui născut odată cu nelegiuirea.

Da. Să-l înjuri pe un om, pe un poet, un om mare, când este întins pe catafalc, să-l înjuri și să-l acuzi de toate relele lumii, mi se pare, în afara civilizației. Și a mai fost unul, prin 1992, tot așa, l-a insultat. Păunescu a

fost un om dificil, putea fi un om contestabil printr-un stil al lui, dar trebuie să vezi partea lui extraordinară și eu pe aceea am văzut-o și am cultivat-o.

Un om cu o mare aderență la valori.

Oh! N-a atacat niciodată un scriitor. Atenție! Atenție, la acest lucru. Am avut odată o istorie, o carte a mea, a fost trimisă la topit, din cauza sumarului care cuprindea pe Eliade, pe Noica, pe Pandrea - pe pușcăriași - și pe oamenii din exil. Comitetul sau Consiliul Culturii de atunci mi-a trimis-o la topit a doua zi după ce a apărut. M-am mai dus în dreapta, în stânga și toți mă consolau. Am ajuns la Adrian Păunescu. În stilul lui a început să dea telefoane. A aranjat, m-a băgat de fapt, m-a dus până la ușă acolo, să mă primească un secretar al Comitetului Central, care răspundea de... Acela m-a întâmpinat cu un caiet plin de observații de la Comitetul Culturii. „Cum, domnule, scrii despre Eliade, care a fost legionar?”, dar eu zic: „Eliade este cel mai mare istoric al religiilor, Noica a scos o carte despre filozofia existențială a românului, pornind de la limbă, Petre Pandrea, a fost un oltean.” S-a dat drumul cărții.

Acesta era Adrian Păunescu. L-am cunoscut pe Adrian Păunescu, am vorbit deseori la telefon, m-a onorat acceptând să publice în revistele conduse de mine, astfel că pot mărturisi, din bună cunoaștere, că Adrian Păunescu, a fost unul din puținii scriitori români incapabil să fure bănuțul din cutia de tablă a orbilor.

Istoricul literar caută într-o carte adevărul, adevărul întreg. Criticul ce caută?

Criticul caută adevărul estetic, justificarea estetică. Asta o caută criticul și e greu de făcut.

Ce talente a descoperit și a promovat criticul Eugen Simion?

Să ne uităm pe cele patru volume din „Scriitori români de azi” și veți avea acolo un număr de aproape 100 de scriitori. Vreau să mă întorc, vreau să spun că mă întorc la această carte dacă Dumnezeu îmi ajută să trăiesc, să nu părăsesc această lume, până să dau „Istoria literaturii postbelice”. Am scris despre toți scriitorii importanți, iar despre cei care nu am scris n-am scris pentru că nu am putut să scriu fiindcă erau interziși sau nu meritau să scriu pentru că erau scriitori oficiali și conformiști și mai bine nu scriam decât să nu scriu cum trebuie.

(continuare în pag. a 5-a)

Vasile Todi de vorbă cu Eugen Simion

(urmare din pag. a 4-a)

Dumitru Popescu - Dumnezeu, a fost un scriitor oficial?

Un bun gazetar, un foarte bun gazetar. Era un om de stânga, a fost un om al lui Ceauşescu. A scris cărţi, a scris versuri, a scris romane interesante. Trebuie să-l judecăm după criteriile normale şi estetice.

Şi cum îl aşezaţi? Unde? Îl recomandaţi lecturii?

Domnule, este, sigur... El a făcut un roman politic, a fost un gen care s-a cultivat la un moment dat şi Preda a făcut într-un anume sens un roman politic. Adică a introdus politicul în literatură şi în ceea ce provoacă politica în existenţă. Este un om oricum care merită să fie citit şi judecat drept. Eu am această convingere că trebuie să spunem despre un om totul, nu să ocolim. Eu am publicat acum pe Cioran care a avut simpatii pentru extrema dreaptă în anii 1930, a scris articole despre Hitler, despre Corneliu Zelea Codreanu, le-am publicat şi pe alea. Nu trebuie să-l ocolim şi pe de altă parte nici să nedreptăţim opera lui.

Poezii nu îngăduie clasamente, nici prozatorii. Şi totuşi într-o rostire aleatorie ce nume vă amintiţi din cei trecuţi, din cei rămaşi? Am vorbit despre Preda, Sorescu, Nichita.

Breban, Buzura, sunt prozatori de mâna întâi.

Şi totuşi, publicul cititor se apleacă mai greu asupra lui Breban.

El face un tip de roman eseistic, eseistică epică, roman de observaţie morală, mai dificil la lectură. Romanele lui sunt masive, are o concepţie în acest sens. Nu iubeşte pe povestitori, pe nuvelişti. E un personaj Breban.

Un mare adversar al lui Zaharia Stancu. Este?

A fost un mare adversar. Da. Cred că-i trece.

Omul în genunchi în faţa lui Dumnezeu e mult mai mare. Vă rugaţi, domnule academician?

Ei, vă spun, relaţiile mele cu Dumnezeu, sunt relaţii, nu speciale ci relaţii individuale. Eu cred că sunt ceea ce cred că Montaigne sau Pascal spunea unul despre celălalt: „Este un necredincios credincios” „Encroient croient”. Cer dovezi şi îl întreb pe Dumnezeu în fiecare zi. De felul meu sunt un spirit religios, mama era o femeie foarte religioasă. Sigur că am citit mult şi despre Dumnezeu şi despre lume şi despre toate celelalte. Mi-ar plăcea să fiu un spirit evlavios, religios.

Poate sunteţi.

Prea îl întreb des pe Dumnezeu, cer prea multe dovezi.

Carevasăzică, sunteţi într-o relaţie amicală cu Dumnezeu dacă îl întrebaţi atât

de des. Dar dacă sunteţi cuviincios...

Sigur că da. Pentru mine religia este o morală creştină şi noţiunea fundamentală este toleranţa, care este creştină. Eu i-am adăugat toleranţa activă, este morala pe care eu vreau să mi-o asum şi să mi-o practic. Cred în celălalt, că celălalt există, în acelaşi timp.

Care sunt cele cinci cărţi pe care un tânăr sfătuit de Eugen Simion ar trebui să le citească?

„Istoria literaturii române” a lui Călinescu, să citească „Istoria literaturii române contemporane” în cinci volume a lui Lovinescu şi pe urmă să îi citească pe poezii noştri fundamentali: Eminescu, Bacovia, Arghezi, Blaga, Ion Barbu şi Nichita. Deci mai mult de cinci.

Nu vreţi să ieşim din arealul românesc? Nu, rămânem aici.

Spaţiul tipografic este scurt chiar când stai de vorbă cu un academician. Astfel încât, va trebui să devenim laconici. Aveţi o poezie preferată? Să nu spuneţi „Odă”.

Da.

Reşiţa - 2013

Din „Odă”, am înţeles eu, că a muri este un act de curaj.

Ce e mai important decât moartea?

*Viaţa
Viaţa.*

*Romanul cel mai îndrăgit?
Poezia lui Arghezi.*

Ce vers din folclorul românesc, urcă prin vreme, în sufletul dumneavoastră, bucuria clipei.

Mi se pare superbă elegia românească, doina românească. Baladele româneşti îmi plac formidabil.

*Un vers!
Un vers nu spune nimic.*

*Compozitorul preferat?
La ora actuală Rahmaninov.*

De ce la ora actuală?

L-am descoperit târziu şi am aflat un lucru extraordinar, că se trage din Ştefan cel Mare.

Şi înaintea lui, cine a fost?

Mozart. Îmi plac nemţii în genere şi francezii.

Pictorul?

Să spargem puţin tiparul. De pildă îmi place enorm de mult Magritte, pictorul fantastic belgian. Eu cred că printre moderni este un stil, un tip de pictură cu totul şi cu totul remarcant. Magritte, v-am răspuns.

Recitatorul de poezie?

A murit. Ludovic Antal. Mie mi se părea că recită din Eminescu cel mai bine.

Vraca nu?

Da. Şi Vraca, dar Vraca devenise muzical, îşi cultiva retorica. Antal nu ştiu de ce a rămas așa...

Dramaturgul?

Ei, Caragiale.

Un conducător de stat.

Îmi place Cuza, pe care noi românii facem negliobia să-l ignorăm, iubindu-l pe Carol. Merită şi Carol. Carol I a fost un rege bun. Şi colegii mei de la Academia Română fac această eroare. Au umplut Academia cu portretele regilor români, dar l-au uitat pe Cuza. El a făcut Academia. Academia a apărut prin decret guvernamental în 4 aprilie şi Carol a venit în mai, a semnat, e adevărat, decretul, dar lucrurile erau pregătite. Nu spun să îl neglijăm pe Carol.

Dar să nu îl uităm nici pe Cuza!

Cuza, a făcut unirea cu ceilalţi. Cu cei doi mari oameni politici. Şi cu Alecsandri, el a câştigat partida pe lângă Napoleon al III-lea. Era Ambasador. Noi uităm acest lucru!

De ce uităm domnule academician?

Pentru că avem memoria scurtă.

Stancu e un poet deasupra prozatorului?

Ooo. Bun poet. Vă recomand să recitiţi „Antologia poezilor” făcută de Stancu. Veţi avea o surpriză extraordinară. Am reimprimat-o eu. Să vedeţi cum arăta poezia tânără.

Domnule academician, ce scurtă poate fi o oră întreagă...

Vreau şi eu să vă pun o întrebare.

Vă ascult.

Dumneavoastră ca jurnalist bănăţean, nu puteţi să îmi spuneţi şi mie de ce un domn pe nume Popescu m-a reclamat pe mine la DNA din Timişoara când am scos manuscrisele lui Eminescu?

Dar cine e Popescu?

Aşa s-a recomandat. M-a reclamat la DNA că am cheltuit banii statului. Aş vrea, nu ca să îl reclam, ci să îl invit să iau masa într-o zi cu el şi el să îmi spună de ce am făcut o faptă ilegală şi nefericită şi eu să îi explic de ce este important faptul că noi românii am reuşit să publicăm aceste manuscrise.

Domnule academician, netrebniile în țara asta, se ascund mereu sub mantia anonimului. Nu cred că îl puteţi întâlni. Sunt peste douăzeci de milioane de Popeşti în România.

Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii au scris și au predicat „cu timp și fără de timp” despre Lumina Învierii lui Hristos. În centrul vieții noastre duhovnicești se află „Praznicul praznicelor” – Învierea Domnului, căci așa cum spune Apostolul Neamurilor, „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră” (I Corinteni 15, 14).

Să rămânem aproape de „Noul Ierusalim” care este Biserica Creștină Dreptmăritoare și să nu ne îndepărtăm de ea, pentru că avem nevoie în fiecare zi și mai ales la sărbători, să ne îmbrăcăm cu putere de sus și să strigăm cu

multă convingere și consecvență: „Luminează-te, luminează-te noue Ierusalime, că slava Domnului peste Tine a răsărit...”

Într-o societate aflată în criza morală, spirituală și materială, creștinul autentic este dator „să umble în căile Domnului”, să risipească întunericul și să „lumineze tuturor celor din casă” și din lume, astfel încât să vadă toți faptele cele bune ale creștinilor activi și dinamici și să slăvescă pe Tatăl Nostru Cel din ceruri (cf. Matei 5, 16).

„Nimeni nu aprinde o făclie și o pune sub obroc, ci în sfeșnic” (cf. Matei 5, 15), ne spune Însuși Mântuitorul; de aceea datori suntem și noi să mărturisim dreapta credință, care are în centrul ei Învierea din morți a Fiului lui Dumnezeu, să împărtășim lumina din lumina pe care am primit-o la botez, din lumina pe care o primim când ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului și pe care am primit-o iarăși în această noapte sfântă, în care dumnezeiescul Ioan Gura de Aur ne îndeamnă prin cuvântul său de învățătură: „De este cineva binecredincios și iubitor de Dumnezeu, să se bucure de acest praznic frumos și luminat”. Așadar, cât avem Lumina să credem în Lumină, ca să fim, să

devenim, sau să redevenim fii ai Luminii (cf. Ioan 12, 36), „căci cel ce umblă în întuneric nu știe unde merge” (Ioan 12, 35).

Creștinii, adevărați trăitori, sunt ei înșiși „fii ai luminii” și „lumină în lume”, luminând nu prin propovăduire, ci „fără cuvânt”, prin viața lor exemplară în Hristos și prin faptele lor bune, care atrag la slăvirea lui Dumnezeu, umblând mereu în lumină și având putere de la cel Preaînalt „ca să se facă fii ai lui Dumnezeu” după har (Ioan 1, 12).

Rămânând în atmosfera bucuriei „din ziua a opta”, luptând pe mai departe lupta cea bună și păzind credința cea sfântă și dreaptă, să avem până la sfârșitul vieții puterea de a mărturisi „Un Domn, O Credință și Un Botez” (Efeseni 4, 5) și de a ne împărtăși cu Hristos care înviază întru noi la fiecare Liturghie și, plini de Duh Sfânt, să zicem cu luare aminte: „Am văzut Lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc; am aflat credința cea adevărată, nedespărțitei Sfintei Treimi închinându-ne, că aceasta ne-a mântuit pe noi”.

AMIN

Al vostru al tuturor de tot binele voitor și către Domnul pururea rugător,

† LUCIAN

Episcopul Caransebeșului

Uneori

Pe dosul mâinii mele respirația ta rămâne ca aripa de înger ce se-oprește din zbor.

În căușul palmei mele liniile vieții și ale capului se revoltă încetșor.

Trebuie întotdeauna să reiei turul de oraș în

același timp cu anotimpurile care mă preiau și mă livrează încet trecerilor.

Este momentul zilei, în amurg când copacii se înclină și frunzele lor îmi mângâie fața topită și ea într-o ceață inexplicabilă.

Sub marginile cerului

Se întâmplă călătorii de aer se amestecă zile și nopți fără încetare pentru ca apusurile de soare să fie punctuale și sufletele se dezlănțuie cum se vede la întâlnirea apelor. Pământul se regăsește și se deschide uneori și pașii Nu repetă devenirea lor obișnuită. Este ceasul să descoperi suflete bine ascuse îndărătul hainei cotidiene, este ceasul călătoriei promise în zorii unei epoci încă nesigure. Oamenii care-și trăiesc timpul, timpul care e trăit tulburător și efemer, timpul la picioarele noastre și aici ghicești un neîncetat miracol ieșit din priviri, din gesturi. Sub marginile cerului să-ți împlinești ecurile, să devii și să urmezi cercul etern.

Sunt pe un peron și aștept să vină trenul. E liniște, e cald și nu văd niciun suflet de om pe care să-l întreb de ce nu mai vine trenul ăla odată.

Mă apropiu de calea ferată și mă uit, mai întâi la dreapta și apoi la stânga, sperând să văd în depărtare fumul locomotivei. Îmi pun mâna la ochi să mă feresc de lumina puternică de miez de zi, dar nu văd altceva decât aerul și depărtările care vibrează, că și când Dumnezeu, din înălțimile văzduhului, le scutură, ușurel, cu mâna.

Îmi șterg fruntea de sudoare și mă așez pe marginea peronului, privind șinele de cale ferată, pe care, acum, pot să le ating cu vârful piciorului. Ele se îndoie sub privirea mea, se apropie una de alta și, până la urmă, se contopesc într-un râu de metal strălucitor.

Închid ochii și îi redeschid de mai multe ori, dar râul de metal e tot acolo. Acum sunt

în mijlocul lui și fierul ăla topit mă duce cu el. Îmi dau seama de asta, privind natura din jurul meu, care se schimbă. E mereu alta.

Câmpii, dealuri, munți, lacuri, sate și orașe îmi trec prin fața ochilor. Unele locuri le recunosc și aș vrea să mă opresc, dar nu pot. În trecere văd mulți oameni care așteaptă pe alte peroane. Unii îmi fac cu mâna și mă strigă pe nume. *Mitruț, unde te duci?!*, strigă ei după mine.

Abia după ce am trecut de ei și după ce i-am pierdut din vedere, îi recunosc. Unii îmi sunt neamuri apropiate, alții doar prieteni și cunoștințe. Trec, însă prea repede și nu apuc să le răspund.

Strig în gol:

- V-am văzut! V-am recunoscut! și sper că ecoul golului dintre mine și ei să se întoarcă înapoi la toți cei care, pe vreun peron, așteaptă să vină vreun tren.

Închid ochii și îi redeschid, uimit să văd cum lumea dimprejur se schimbă și cum eu sunt din ce în ce mai mic și mai neputincios.

Sunt mic, așa cum odată am fost, desculț, în nădragi scurți și *negru ca un pui de țigan*, când râul de fier se oprește.

Tălpile goale mă ard așa de tare încât simt că dacă nu le voi răci, voi arde, voi lua foc!

Alerg cât mă țin picioarele, printr-o pădure, pentru că știu că la marginea ei, e un lac în care pot să mă răcoresc, pot să-mi sting focul din picioare.

Ajung la lac și mă arunc în apele lui albastre și reci. Ca o piatră mă scufund până îi ating fundul și abia când ajung în adâncuri, îmi dau seama că asta-i *ochiul beilului*. E mult mai albastru decât era înainte, ori văd prin el cerul adânc și nesfârșit?

Ies din lac și pornesc pe drumul pe care îl recunosc și care știu că trebuie neapărat să-l urmez. Alte drumuri nu există și chiar dacă ar exista, eu nu pot să le urmez.

Merg pe singurul drum posibil, cu pași din ce în ce mai mari, în timp ce pădurea, cu umbra ei misterioasă, mă face să cresc.

Când ajung la capul satului, sunt om în toată firea. Îmi urmez calea și prin sat și cu toate că îmbătrânesc cu fiecare pas, nu pot să mă opresc. Sunt nevoit să continui!

Ajung și cu o mână bătrână și tremurândă deschid poarta de la Casa Mare și intru, cu pași mărunți și șovăitori, în curte.

Acolo, la o masă mare și rotundă, sunt așezați cu toții: Taica Ion, Baba Floarea, Mama Măra, Mama Nița, Uica Doctoru, Josuica, Uica Cornel, mama și tata, Felicia, Ilie și ceilalți verișori, Minodora, Ion Deală, Baba Vuta, Rita și Pătru Țiganu.

Mă așteaptă să mă așez pe locul meu.

Ne privim mult timp în tăcere.

Când se întunecă și doar lumânările mai luminează lumea, îmi spun: *Bine ai venit, Mitruț!*

Le răspund: *Bine v-am găsit!*

Este o zi splendidă. Pe cerul visurilor mele nu există niciun nor, iar pe poteca speranțelor apare un simplu poștaş care îmi dă o invitație, sunt chemat la o nuntă. Sunt uimit. N-am mai fost la un asemenea eveniment de multă vreme. Deschid plicul, curiozitatea, este o ceremonie cu mai multe mirese, iar amfitrionul se numește România. Sună frumos. Chiar o să merg.

Am ajuns la festivitate, locația este superbă, miresele sunt una mai frumoasă ca celaltă, iar eu aștept cu nerăbdare să încep evenimentul. Am puțin timp liber, așa că mă apropii sfios de maestra de ceremonii și o

întreb numele miresei. Ea se uită mirată la mine și mă întreabă: „Chiar nu știi? Ooo! Cum se poate să nu cunoști asemenea comori! Ele se numesc - Bucovina,

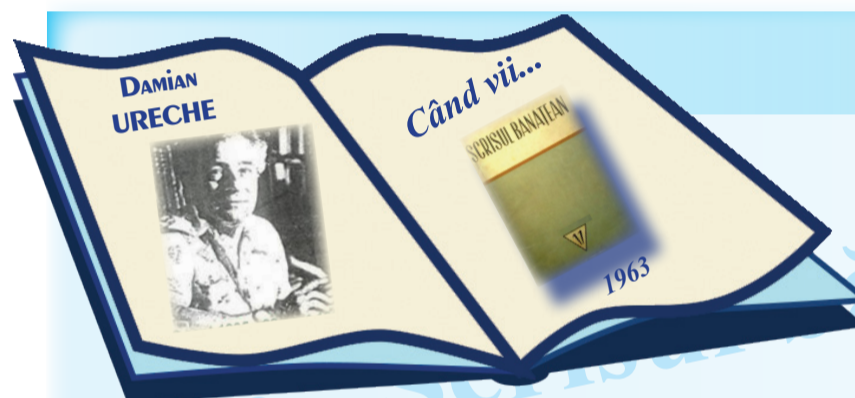
Moldova, Maramureș, Transilvania, Banat, Muntenia, Oltenia, Dobrogea iar cea care plânge este invitată de onoare și o cheamă Basarabia. Da într-adevăr este cea mai frumoasă, dar pare cea mai tristă. Da, ai dreptate, spune mama Românie. Ele toate sunt copilele mele, pe toate le-am crescut cu mare drag, toate sunt mai mult sau mai puțin fericite, nu m-au părăsit niciodată, numai pe cea pe care o cheamă Basarabia am pierdut-o în bălciul istoriei.

Începe ceremonia, și ca la orice astfel de eveniment lumea se uită la mireasă. Aici ești copleșit. Sunt atâtea frumuseți. Maramureșul, semeț ca un brad, Bucovina cu fața albă ca laptele, Transilvania, mirifică, tăcută și gânditoare, Muntenia, semeț și melancolică, Oltenia oacheșă cu un dans provocator al ochilor, Banatul, șagalnică și îngăduitoare,

Dobrogea cu ochii albaștri, larg deschiși spre corabia speranței. Privirea îmi zboară totuși spre cea mai frumoasă mireasă care plânge încet și demn, ca o zeiță. România se apropie de ea și îi spune: „Nu plânge Basarabie, vino în mijlocul nostru să-ți împărtășim bucuria noastră”. Ea se apropie stingher, intră în mijlocul miresei, și cu un gest firesc își scoate inima din piept și o pune în palmele împreunate ale celorlalte. „Surorilor v-am pus sufletul meu în mâini să-l mângâiați și să aveți grijă de el până la următoarea noastră nuntă”. Amfitrionul lacrimăază, se uită la mine și spune: „Ce frumos, viața fără vise n-ar însemna mare lucru. Dar ce faci invitatule, plângi? Nu plânge, visele se împlinesc, nu plânge...”

Basarabie, frumoasă,
Inima-i în mine arsă
Nu plânge, dragă mireasă,
Măine te cer de nevastă.

ZAM 08/11/2013

Te-adun în mine, dulcea mea risipă,
Te cer luminii, nestatornic dar,

Ca să oprești eternul într-o clipă,

Și cerul tot într-un surâs fugar.

Te-adun în clipa dintre două șoapte

Cu scânteieri de crini și de zăpadă,

Când lași pe ochii mei de zori și noapte

Petala gurii, tremurând, să cadă!

Vii ca o boare de tăceri topite,

Să împietrești un fulger lângă-o stea,

Și să întorci în fluvii domolite

Furtunile iscate-n tâmpla mea!

Intervenția militară a Rusiei în Crimeea dublată de disponibilitatea președintelui Putin de a dialoga cu puterile occidentale G7 pentru a dezamorsa conflictul nu sunt surprinzătoare. Moscova a avut inspirația de a renunța pașnic la dictatură, la războiul rece și tăria de a întinde o mână frățească Occidentului. Articolul de mai jos a fost scris întâmplător, nu după un program prestabilit, totuși el poate fi o contribuție - desigur incompletă și modestă - la ceea ce interesează astăzi opinia publică.

Înlăturarea dictaturii la București s-a realizat cu concursul marilor puteri, dar greul l-au dus totuși rușii din solidaritate cu frații lor de credință moldo-valahi. Revoluționarii autohtoni sunt desigur victime, dar mai ales folclor la porțile chestiunii Orientale. Chestiunea Orientală care începe cu Pacea de la Kuciuk Kainargi 1774, când Țarul Rusiei devine protectorul ortodocșilor din tot Imperiul Otoman, sperând să ocupe Constantinopolul și să devină astfel Împăratul

Imperiului Roman de Răsărit. Ceea ce nu pot accepta occidentalii, pentru că ar adâncii prăpastia dintre creștini și ar face refacerea unității creștine și mai dificilă. Așa că Rusia este mereu oprită în avântul ei spre sud, spre Constantinopol, spre ceea ce consideră ea ca fiind dreptul ei legitim.

Moldo-valahii sunt parte a Chestiunii Orientale. Așa că atunci când occidentalii sunt puternici ei se occidentalizează. Când periodic însă revin rușii toată bruma lor de civilizație este trecută prin foc și sabie, ca în 1944. Cum transilvănenii sunt uniți cu Roma din 1700 și moldo-valahii se închină spre Constantinopol și Moscova de la Marea Schisma din 1054, este ușor de prevăzut cine câștigă sau pierde la schimbarea orientării. Asta în afară de faptul că latinii, occidentalii îi simpatizează pe toți românii, dar n-au încredere în pravoslavnicii, iar greco-pravoslavnicii, invers, n-au încredere în latini, dar îi susțin. Sunt astfel moldo-valahii condamnați să fi mereu neînțeleși și duplicitari?

La două decenii de la eșecul refacerii unității creștine, rușii și moldo-valahii au încetat de a-și mai pune cenușă în cap și privesc din nou critic lumea creștinilor occidentali. Cât mai rezistă EURO? Se va rupe UE în sudul romano-catolic, nordul protestant și estul ortodox? Iese Anglia, Grecia din UE? Anglo-americanii s-au luptat în războaiele mondiale pentru a opri ascensiunea Germaniei, adică a Europei! Cât timp vor mai

suporta ei nouă provocare? Cum va evolua conflictul China-USA în Pacific? Cât va mai fi USA super-putere? Pentru că într-o lume multipolară, Rusia poate se va extinde din nou în fosta Uniune a Republicilor Socialiste Sovietice, în fostul Lagăr comunist și în defunctul Imperiu Otoman. Occidentul nu este interesat de o Rusie slabă, neputincioasă la granița cu Islamul și China. Țelul final este refacerea unității creștine cu fratele ortodox. Asta explică generozitatea Occidentului față de pravoslavnicii și nu în ultimul rând față de moldo-valahi. Pe de altă parte exigențele UE, FMI, NATO... atrag mereu atenția asupra scopul final al acestei coexistențe, coabitări temporare.

Ideea spre calea emancipării naționale și sociale a românilor este Școala Ardeleană, a Bisericii unite cu Roma în anul 1700, interzisă de ortodoxo-comuniști în 1948 și tolerată de neocomuniștii, USL. Lipsa de dialog al moldo-valahilor cu Roma, după atât de promițătoarea vizită a Fericitului Papă Ioan Paul II-lea la București 1999, confuzia lor între faptă și idee națională, îi pune pe gânduri bineînțeles și pe ruși și pe occidentali. Așa că duplicitatea moldo-valahă va fi pusă din nou la încercare, mai ales că revin rușii și nu este numai exclus, ci ar fi un demers epocal ca ei să taie nordul gordian al refacerii unității creștine. Ortodoxia rusă este oricum mult mai evoluată, permisivă curentelor teologice, filozofice și culturale occidentale decât cea moldo-valahă. Ex oriente lux.

Bangkok la 17 februarie 2014

Credem că destul am vorbit despre liberalismul nostru adevărat și sincer. Odată calea croită prin chiar legea fundamentală a țării, toate inconvenientele unui sistem liberal, care - precum bine știe orice birnic - este cu mult mai scump decât primitivul și patriarhalul sistem de mai înainte, toate acele inconveniente zicem se pot înlătura prin muncă, căci sistemul libertăților e sistemul muncii.

Asta am dori să intre odată în convingerea oricăruia; trebuie ca cetățeanul să vadă că fără muncă și fără capitalizarea ei, adică fără economie, nu există nici libertate. Cel[ui] care n-are nimic și nu știe să s-apuce de nici un meșteșug dă-i toate libertățile posibile, tot rob e, robul nevoilor lui, robul celui dintâi care ține o bucată de pâine în mână, căci e cu totul indiferent dacă închizi o pasăre în colivie sau dacă ai strâns de pretutindeni grăunțele din care ea se hrănește.

Și cam așa-i cu omul: brutarul nu coace pentru cel ce n-are nimic, măcelarul nu taie pentru cel ce n-are cu ce cumpăra.

Suntem deci liberali în puterea cuvântului,

dar nu înțelegem ca cineva, exploatănd ideile liberale, amăgind mulțimea, promițându-i munți de aur și râuri de lapte fără muncă, să ajungă în fine a exploata acea mulțime chiar și a o conduce din rău în mai rău.

De aceea privim cu oarecare nevinovăție și cu mâinile-n sân la vecinica discuție între ziarle române asupra principiilor politice pretinse că conduc pe unul sau pe altul. Ba unu-i liberal moderat, ba altu-i liberal nemoderat, ba al treilea e liberal-conservator. Ca și când dd. Holban-Tacu-Anghel-Fleva etc. ar fi mai buni, mai de treabă sau mai cu minți dacă ar fi liberali-moderati sau dacă ar da o altă poreclă aspirațiilor lor personale!

Caracterul general al acelor oameni e că vor să câștige fără muncă, că statul pentru ei e o materie de exploatat și că ideile chiar ce le profesază în fiecă zi sunt asemenea mijloace de exploatare a țării și a nației. Astfel se ivește azi un grup, mâne alt grup, care nu sunt în fond decât societăți anonime ce pun un mic capital la mijloc pentru a izbuti într-o mare afacere: a veni la putere.

E drept că sunt grupuri a căror țintă nu este aceasta, pe care le dezgustează acea febrilă activitate de a se menține sau de a ajunge la putere și care, chiar dacă doresc a veni la ea pentru a-și realiza ideile și a pune lucrurile pe o cale mai naturală și mai cumpătată, nu sunt în stare a face mii de promisiuni mincinoase pentru a amăgi mulțimea.

Astfel de ex. toată programa de la Mazar Pașa e de sus până jos un mare neadevăr. Ei bine, sunt grupuri politice care nu sunt în

stare a spune acel mare [ne] adevăr și căroră deci calea aceasta a înrăuririi asupra opiniei publice, calea neadevărului și a amăgirii, le este și le rămâne închisă.

Acesta e răul fără leac al partidului conservator: neputința de-a spune minciuni, de-a face promisiuni deșerte, deși prin ele mulțimea se amăgește. Adevărat că acest defect al partidului este o virtute, dar în orice caz e o virtute care-ngreunează calea în loc de a o netezi, căci poporul crede lesne celor ce-l amăgesc, e lesne măgulit de lingușirile demagogilor și se lasă dezbrăcat de cel ce-i aruncă o frază frumoasă și-l numește la tot momentul suveran, generos, mare, neîntrecut, unic pe fața pământului.

Contra acestui rău a credinței ușoare a mulțimii există un remediu, un singur remediu pe care binevoitoarea natură a dat-o, și acest dar neprețuit e deosebirea între oameni. A umplut Dumnezeu lumea cu ce-a putut, dar a mai făcut și deosebiri; sunt legile și instituțiile pentru toți d-opotrivă, dar niciodată egalitatea legală nu va șterge inegalitatea înăscută sau pe cea câștigată cu munca.

Clasele avute și culte se amăgesc o dată, de două ori, nu pururea.

Când există sens și deosebire de clase bazată pe el amăgirea nu mai e atât de lesne și chiar dacă o parte a celor aleși sunt ieșiți din urnă prin amăgirea colegiilor numeroase sau prin influența guvernului, totuși rămâne o parte rezultată din alegerea unor oameni care știu a-și cumpăni interesele și a deosebi adevărul de prăpăstii.

Articol apărut în TIMPUL, la 9 ianuarie 1879, cu titlul „Credem că destul am vorbit...”

Toamnă târzie poleită cu aur. Aurul soarelui lipsit de căldura verii, aurul frunzelor ce se aștern în covoare pufoase pe alei, pe cărările neasfaltate ce străbat pădurea stațiunii. Aurul razelor răsfrânte în oglinda lacului. Stațiunea balneo-climaterică Bled, una din cele mai selecte din Europa interbelică, loc de popas al tuturor regiilor balcanici în drum spre Europa occidentală, cuib de odihnă, după război, pentru mareșalul Tito, a adunat preț de câteva zile, la invitația PEN-Clubului, scriitori din mai multe țări ale bătrânului continent. Se vorbesc mai toate limbile, sârbă, franceză, engleză, italiană, germană. Numai rusul venit din Leningrad (în 1982 orașul de pe Neva încă nu-și schimbase denumirea) nu știe nicio limbă străină. Pentru că încropesc fraze silite alcătuite din rusă și sârbă, un talmeș-balmeș pe care el îl dibuiește fericit, mă invită în camera lui la o sticlă de votcă și la un pește afumat. Când țaria ne aburește mintea îmi vine poftă de cântat și ca să mă dau mare și să-l falez pe rus încerc să-mi reamintesc unul din cântecele atât de vânturate pe la toate posturile de radio din vremea tinereții mele, a „prieteniei veșnice” româno-sovietice: Șiraca

strana maia radnaia. Dar rusul mă oprește hotărât: niet, zice, spre nedumerirea mea, ăsta-i un cântec făcut pentru plăcerea lui Stalin și a nomenclaturii. Am să-ți cânt eu adevăratele cântece rusești. Și-mi cântă rusul ceva ce n-am auzit până atunci, nici în multele filme sovietice pe care le-am văzut, nici măcar în întâlnirile pe care le-am avut cu colegii mei din presă. Mă întreb, în timp ce-l ascult pe

Ivan, dacă nu cumva e o provocare, dacă nu voi fi chemat la întoarcerea acasă să dau socoteală că m-am lăsat provocat cu asemenea cântece din vremea țarismului. Mă liniștesc cum pot și continui guleaiul. De altfel Ivan avea să capete, el însuși, încredere în mine, după această încercare, dovadă că, a doua zi mi-a propus să vedem un film porno. L-am vizionat și pe acesta, spre amuzamentul meu, căci în perfidia mea, știind că Ivan nu mai văzuse așa ceva, am stat cu ochii mai mult pe el, urmărindu-i reacțiile, decât pe ecran. Cea mai șocantă întâmplare a celor patru zile petrecute la Bled s-a produs însă în ziua în care m-am așezat la masă, în restaurant, alături de o necunoscută. I-am cerut voie politicoasă, mi-a zâmbit și m-a întrebat din ce țară sunt. În engleză. I-am zis că nu știu englezește, putem vorbi în franceză, în germană sau italiană sau, în cel mai rău caz, în sârbo-croată, cum se zicea pe atunci când Iugoslavia nu se sfărâmasese prin sine și prin voia altora. Era mare și făloasă. Am continuat în germană și pe măsură ce discutam, femeia aceea ce la început mi se păruse foarte bătrână, își dezghioca obrazul împânzit de milioanele de riduri, lăsând să iasă la suprafață pe cea care fusese cândva,

o frumusețe tulburătoare. Era o poetă venită din Israel, un spirit viu, cultivat, fermecător. Se crease între noi acel flux rar ce se stabilește între două persoane care aproape nu au nevoie de cuvinte pentru a comunica. Nu-mi amintesc să-i fi spus ziua, luna și anul nașterii, decât dacă n-am făcut-o cumva în transă, destul că la un moment dat mi-a luat palma și mi-a spus că sunt în zodia Scorpionului, că mă așteaptă momente deosebit de grele, ani cruciali pe care îi voi birui cu enormă dificultate și multe altele. În ziua în care congresul a luat sfârșit, bătrâna doamnă mi-a oferit un scorpion de jad, atrăgându-mi atenția că va trebui să am mare grijă de el, că mă va ajuta în momentele grele ce vor urma. L-am pus în buzunarul de la piept al cămășii, am mulțumit și am urcat în autocarul ce ne ducea la gară. Întrucât nici unul dintre noi nu ceruse adresa celui alt, ne-am luat rămas bun ca la o adevărată despărțire, o despărțire pentru totdeauna. Atunci când am ajuns în compartimentul de tren am pipăit cu degetele cătând scorpionul de jad, dorind să mă conving că este la locul lui. Nu mai era. Era exclus să-l fi pierdut și nu cred că cineva ar fi fost interesat să mi-l fure. Mult timp după aceea m-am tot întrebat ce s-a putut întâmpla dar negăsind un răspuns convenabil, mi-am zis că probabil fusese o piatră fermecată, mă părăsese și se întorsese la cea care mi-l dăruise. Mă părăsise, lăsându-mă să înfrunt singur ceea ce îmi prevăzuse bătrâna evreică.

Poate că fascinanta poetă nu mai trăiește, dar această stranie întâmplare îmi revine deseori în minte, tulburându-mă fără niciun motiv. Sau poate că există, cine știe.

În atenția cititorilor noștri:

Revista „Scrisul bănățean” se distribuie prin rețeaua de difuzare a jurnalului „Banatul” în instituțiile de cultură de pe cuprinsul Banatului istoric.